

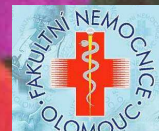
**Projekt sponzorován z fondů FRVŠ
2334/2010 – G3**

Vzácné vrozené poruchy erytropoezy

**Dagmar Pospíšilová
Barbora Ludíková**

**Dětská klinika – Fakultní nemocnice Olomouc
Lékařská fakulta – Univerzita Palackého v Olomouci**

Copyright LF UPOL

Základní složky procesu erytropoezy

- ❑ Erytroidní progenitorové buňky
- ❑ Mikroprostředí kostní dřeně
- ❑ Substráty pro tvorbu Hb: **Fe**,
protoporfyrin IX, globin
- ❑ Růstové faktory a jejich
receptory (erytropoetin)
- ❑ Transkripční faktory

apoptóza

Anémie

Polycytémie

Vrozené poruchy buněčného metabolismu Fe

- ❑ porucha sérových transportních a vazebných bílkovin (transferin, ferritin)
- ❑ porucha bílkovin účastnících se nitrobuněčného transportu Fe v enterocytech, hepatocytech, makrofázích, erytroblastech (DMT1, TfR1 a 2, ferroportin, hephaestin)
- ❑ porucha regulačních (hepcidin, BMP, TMPRSS6) a pomocných bílkovin (HJV, ceruloplasmin)

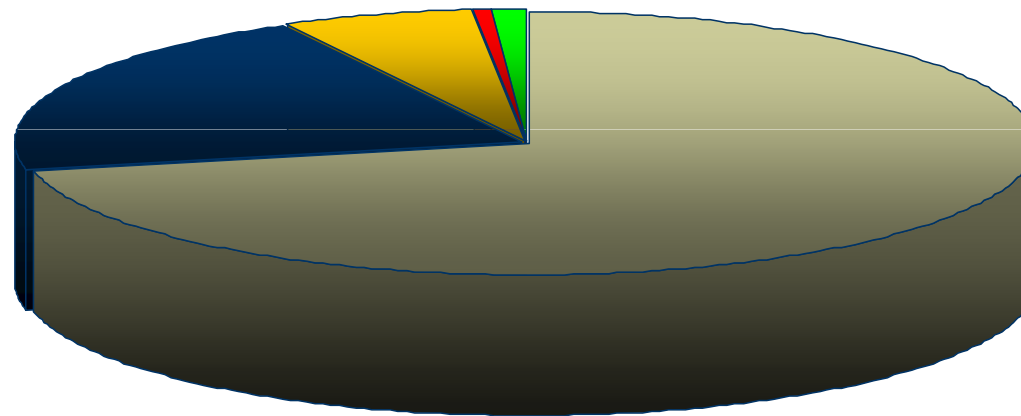

vedou ke vzniku vzácných onemocnění, často provázených
přetížením železa a/nebo anémií

Důsledky poruch proteinů metabolismus Fe

Název proteinu	Důsledek chybění / mutace
transferin (Tf)*	mikrocytární anémie , přetížení Fe
TfR2 (játra)	hemochromatóza typu 3
HFE	hemochromatóza typu 1
ferritin	neuroferritinopatie
Nramp 2 (DMT1)	mikrocytární anémie , hemosideróza jater
hemojuvelin	juvenilní hemochromatóza (typ 2)
ferroportin	hemochromatóza typu 4
hepcidin (snížení)	přetížení Fe, hemochromatóza (typ 2)
TMPRSS 6	mikrocytární anémie

Mikrocytární anémie

■ SA ■ Talasémie ■ ACHN ■ VPMFe ■ Jiné

SA: sideropenická anémie, ACHN: anémie chronických chorob, VPMFe: vrozené poruchy metabolismu Fe

Kazuistika – žena, 21 let

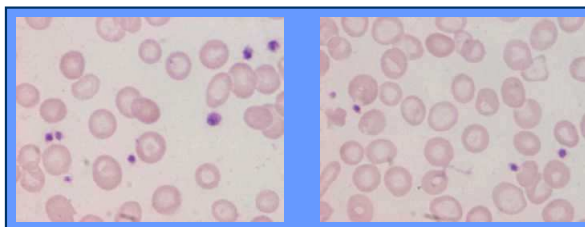
**RA: rodiče, zdraví, konsanguinita, 3 sestry -
zdravé**

**OA: dítě ze 6 gravidity (2x spont. abort, 1x
mrtvorozený plod), gravidita nekomplikovaná,
porod ve 40.týdnu per SC. P.hm. 2400 g, dítě
asfyktické, bledé, spavé, v novoroz. věku anémie,
opakovaně transfúze. Od kojeneckého věku
sledována pro těžkou mikrocytární anémii (Hb
55-85 g/l, ery 3,5-4,15, MCV 54-56 fl)
Další diagnózy: DAP, VUR bilat. II. stupně
lehká centrální tonusová porucha**

Výsledky laboratorních vyšetření

Krevní obraz:

Hb g/l	Ery $\times 10^{12}/l$	htk	MCV fl	Ret %	Hb ery (pg)	Le $\times 10^9/l$	Tr $\times 10^9/l$
74	4,58	0,25	54	0,021	15	6,8	324

Metabolizmus Fe:

Copyright FNOI

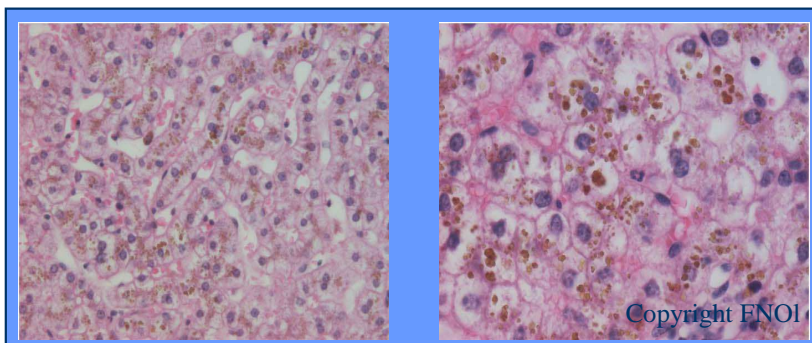
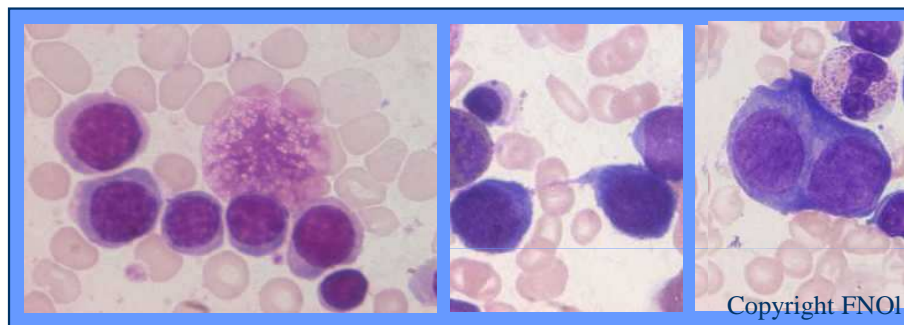
Vyšetření	Fe v séru umol/l N: 14,5-26	CVK umol/l N: 44,8-71,6	Feritin ng/ml N: 20-150	sTfR mg/l N: 1,9-4,4	Transferin g/l N: 1,8-4
Výsledky	43-53	48-58	153	41,5	2,23

Ostatní nálezy

Kostní dřeň: hyperplazie erytropoezy, známky dyserytropoezy (dvojjaderné proerytroblasty).

Sideroblasty ve dřeni: 0-5%. Fe v MMS: 0

Histologické vyšetření jater:

hemosideróza IV. stupně, prokázáno železo v Kupferových buňkách i hepatocytech

Fe v sušině jaterní tkáně (2002): 16 286,15 µg/g s.t..

Analýza mutací genů: C282Y, F63D, TfR1: bez patol. nálezu

Copyright LF UPOL

Hematologická vyšetření

HbF: 2,2 %

ELFO Hb: standardní spektrum*

isopropanolový test: negat.

Heinzova tělíska: negat.

vit B12, kys. listová: norm. hodnoty

Erytropoetin: 80-168 U/l

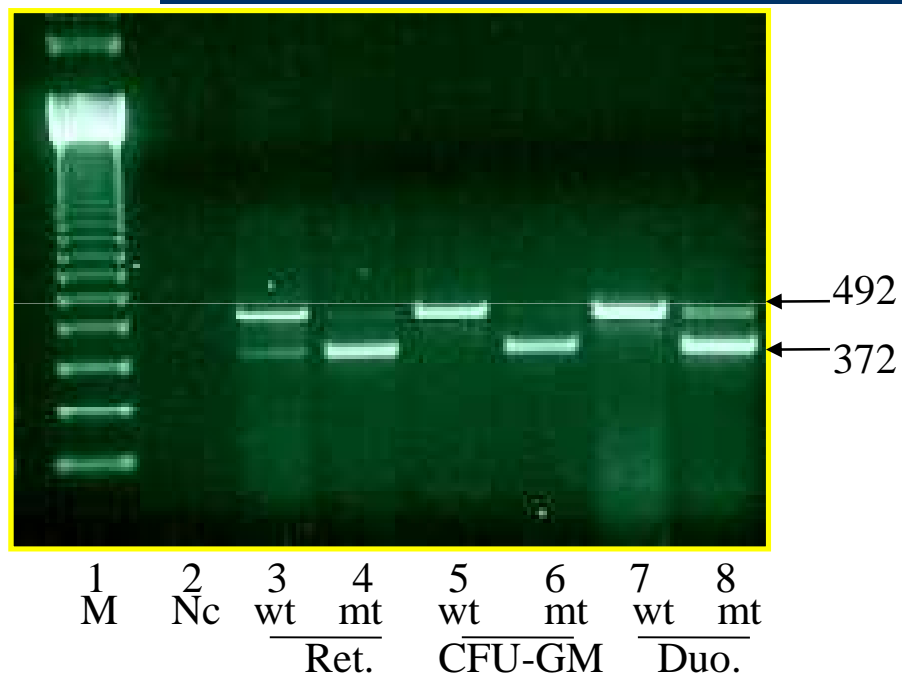
Nejsou známky hemolýzy !

* Talasémie vyloučena molekulárně-genetickou analýzou

DMT1 (divalent metal transporter 1, NRAMP2)

- ❑ přenašeč pro redukované Fe a jiné divalentní proteiny (Cu, Mn, Zn, Pb)
- ❑ zajišťuje přenos Fe přes endosomální membránu v erytroblastech a přes lumenální membránu enterocytů
- ❑ mutace DMT1 způsobují hypochromní mikrocytární anémii u myši a krys (Belgrade rats)

DMT1 – gelová elektroforéza

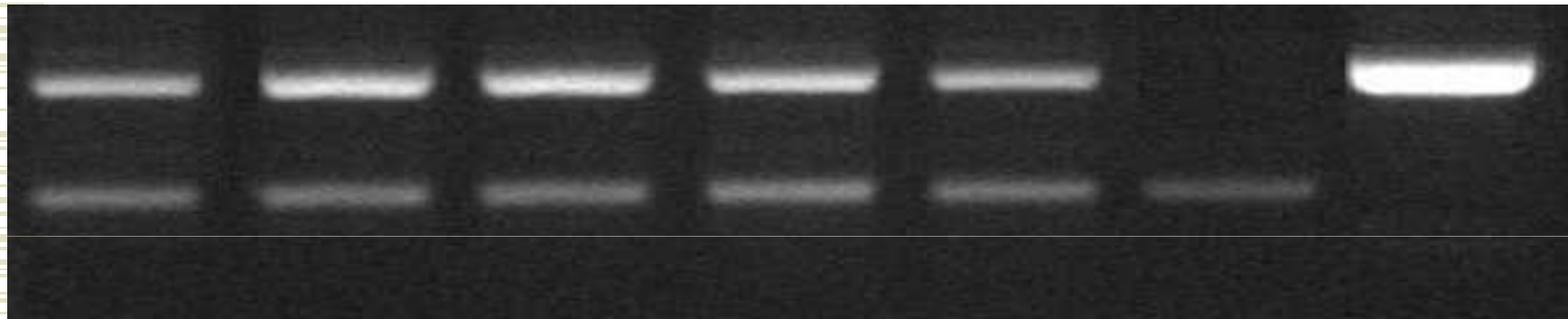

Copyright FNOI

**Sekvenační analýza: 1285G>C - mutace měnící
smysl v terminálním nucleotidu exonu XII**

Copyright LF UPOL

DMT1 mutace u rodičů a sourozenců

Copyright FNOI

mother

father

sister 1

sister 2

sister 3

patient

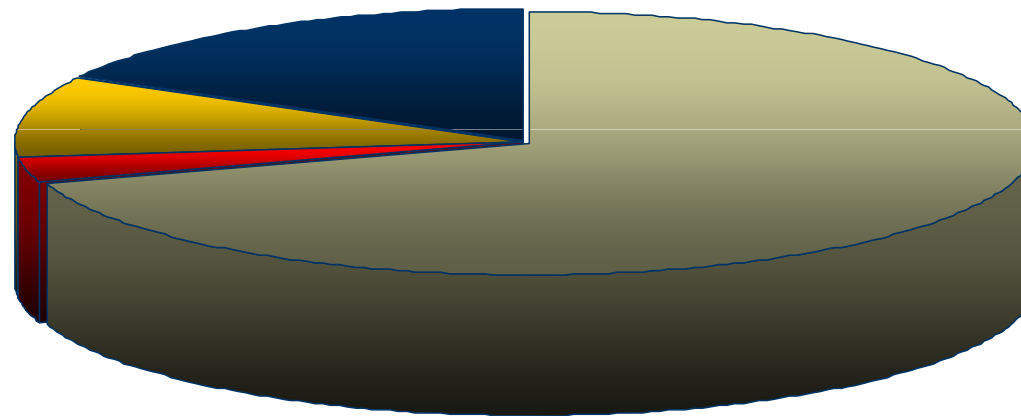
control

Copyright LF UPOL

Diferenciální diagnóza mikrocytární anémie

1. Těžká sideropenická anémie
2. Hemoglobinopatie
3. Anémie chronických chorob
4. Sideroblastická anémie
5. Deficit Cu, intoxikace Pb
6. **Atransferinémie**
7. **Mutace genu pro TMPRSS6,
DMT1**

Makrocytární anémie

■ Získané ■ SSKD ■ Malignity ■ Jiné

Získané: jaterní onemocnění, perniciózní anémie, deficit vit. B12 a kys. listové, **SSKD:** vrozené syndromy selhání kostní dřeně

Vrozené syndromy selhání kostní dřeně

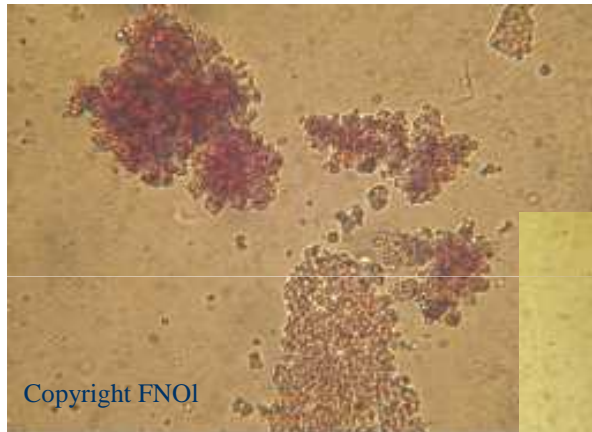
Syndrom	Počet případů	Dědičnost
Diamondova- Blackfanova anémie	860	AR, AD,
Shwachmannův-Diamondův syndrom	200	AR
Fanconiho anémie	1300	AR
Amegakaryocytární trombocytopenie	50 XL	AR
Kostmannův syndrom	200	AR

Diamondova-Blackfanova anémie (DBA)

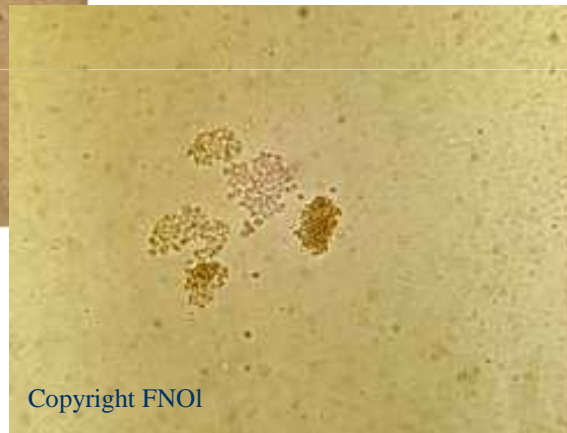
- ☐ **vzácná vrozená čistá aplazie erytropoezy**
- ☐ **makrocytární anémie s retikulocytopenií a deficitem prekurzorů erytropoezy v kostní dřeni bez postižení ostatních linií**
- ☐ **u 25 - 40% pacientů přídatné anomálie**
- ☐ **zvýšená tendence ke vzniku maligních chorob**

Průměrná doba přežití: 46 let (u neléčené těžké formy: 15 let!)

DBA: porucha produkce erytrocytů

**Zdravý
jedinec**

**DBA: snížení
počtu BFU-E a
snížení produkce
erytrocytů**

Diagnostická kritéria

- ☐ normochromní makrocytární anémie
- ☐ retikulocytopenie pod 5 ‰
- ☐ aplazie erytropoezy nebo snížení prekurzorů erytropoezy pod 5% v kostní dřeni bez postižení ostatních linií
- ☐ normální nebo lehce snížený počet leukocytů
- ☐ normální nebo lehce zvýšený počet trombocytů

Závažnost anémie

- ☐ těžká, závislost na transfúzích
závažné přetížení železem
- ☐ středně těžká s dobrou odpovědí na
kortikoidy
- ☐ lehká – remise onemocnění?
- ☐ asymptomatictí nosiči?

Diagnóza stanovena obvykle do 1 roku života.

Přidatné anomálie (Willig, 1999)

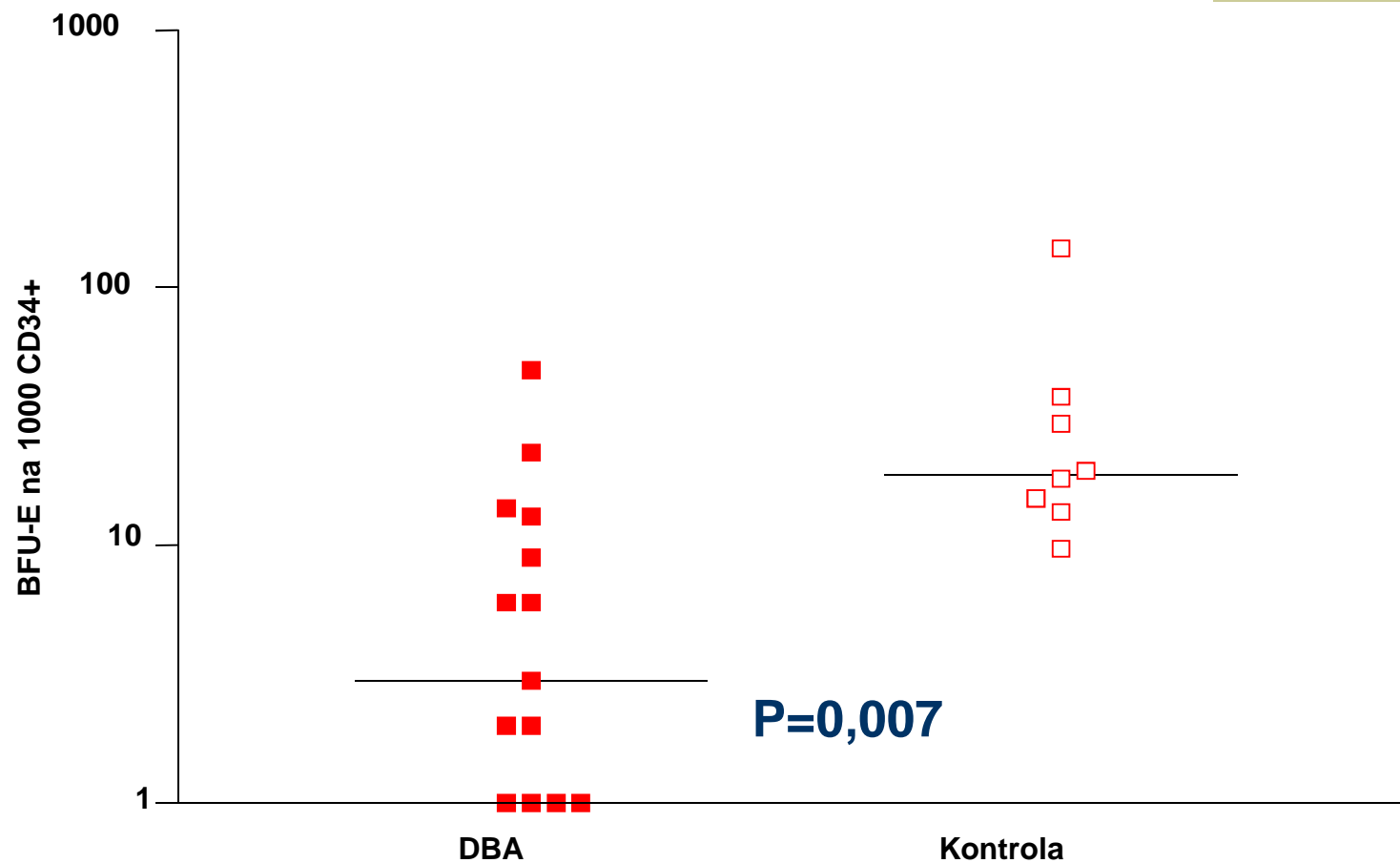
Typ anomálie	Frekvence výskytu
Kraniofaciální dysmorfie	31%
Anomálie palce	14,6%
Anomálie srdce	5%
Anomálie skeletu	8,8%
Anomálie ledvin	8%
Jiné	22,8%

Copyright LF UPOL

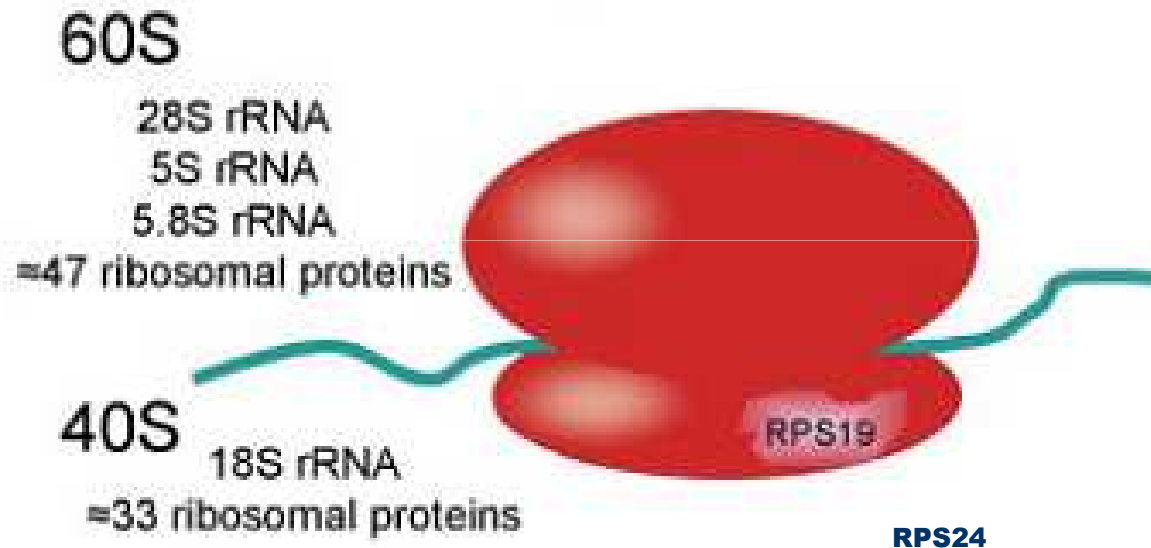
CD34+ BFU-E: 5637/Epo

Etiologie

- ☐ vyloučena patologie:
  - EPO, IL-3, SCF, TPO a jejich receptoru
  - mikroprostředí kostní dřeně
  - transkripčních faktorů (GATA-1 aj.)
- ☐ **1999: t(X;19) (p21;q23), u 20% pacientů nalezeny mutace ribosomálního proteinu RPS19!**
- ☐ **haploinsuficience RP: etiopatogenetický mechanismus?**

Eukaryotický ribosom

RP: jsou nezbytné pro proteosyntézu, reprezentují 5-10% všech buněčných proteinů. Vliv na erytropoezu? Vliv na vznik přídatných anomálií?

DBA – mutace dalších RP

- ❑ 2006: mutace RPS 24 (Gazda et al)
- ❑ 2007: mutace RPS 17 (Čmejla, Pospíšilová, Čmejlová)
- ❑ 2007: mutace RP 35a
- ❑ 2007: mutace RPL 5 a RPL11 (Gazda et al)
- ❑ 2007: mutace RPL14 u 5q- u MDS

Změny aktivace signální dráhy p53 proteinu!

Diferenciální diagnóza - děti

- ☐ **TEC**
- ☐ **Infekce parvovirem B19, EBV, CMV, HIV**
- ☐ **Fanconiho anémie**
- ☐ **První manifestace ALL**
- ☐ **Pearsonův syndrom**

Diferenciální diagnóza - dospělí

Primární hypoplazie erytropoezy:

- ☐ Autoimunitní PRCA
- ☐ Preleukemie
- ☐ Idiopatická PRCA

Sekundární hypoplazie erytropoezy:

- ☐ Hematologická maligní onemocnění
- ☐ Solidní nádory (Ca plic, žaludku, ledvin)
- ☐ Infekce (Parvovirus B19, EBV, CMV, HIV)
- ☐ Onemocnění pojiva (SLE, RA)
- ☐ Léky, chemikálie

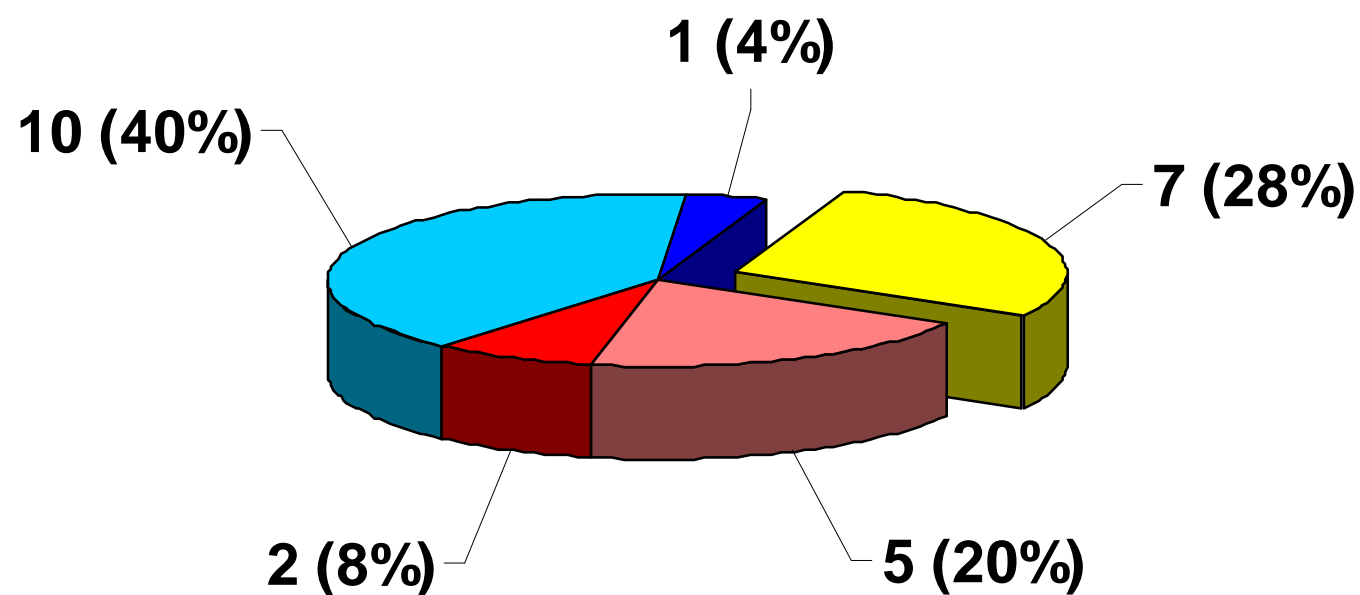
Léčba

- ☐ kortikoidy
- ☐ transfúze erytrocytární masy s podáváním chelátorů železa (Desferal, Exjade)
- ☐ transplantace kmenových buněk

Další možnosti léčby:

- ☐ androgeny
- ☐ Cyklosporin A
- ☐ Metoclopramid
- ☐ leucin

Odpověď na léčbu u pacientů s DBA

■ Závislost na transfúzích   ■ SCT u závislých na transfúzích   ■ Závislost na kortikoidech
■ SCT u závislých na kortikoidech   ■ Remise

Těhotenství pacientek s DBA

Vysoce rizikové, nutné sledování na pracovištích s dostupnou hematologickou konziliární službou!

Faivre et al, Haematologica 2006:

64 těhotenství u 26 žen s DBA, komplikace: 66%:

- ☐ **Preeklampsie**
- ☐ **Úmrtí plodu**
- ☐ **IUGR**
- ☐ **Předčasný porod**
- ☐ **Malformace plodu**

34 živě narozených dětí (53%), z toho 13 DBA

Diamondova-Blackfanova anémie

Prognóza

Medián přežití pacientů s DBA: 31-42 let
Neléčená těžká forma: 13 let

Maligní onemocnění popsána u DBA:

- ☐ **AML, ALL**
- ☐ **Hodgkinův lymfom**
- ☐ **Osteosarkom**
- ☐ **Rakovina prsu, žaludku, jater**

Přehled registrů pacientů s DBA

Stát	Autor, rok publikace	Počet pacientů	Incidence DBA*	Výskyt anomálií
Velká Británie	Ball, 1996	80	5	37%
Itálie	Ramenghi, 1999	88	6,5	45%
Francie a Německo	Willig, 1999	229	7,3	40,6%
Nizozemí	Bresters, 1991	19	4	30%
USA a Kanada	Lipton, 2001	354	neudáno	45%
Česká republika	Pospíšilová, 2000	34	6,5	60%
Celkem		784		

* incidence udávána jako počet pacientů na 1 milion živě narozených

Onemocnění s ribosomální dysfunkcí

Typ onemocnění	Mutovaný protein	Výsledná porucha
DBA	RPS 19, 17, 24, 35a, RPL5, RPL11	Haploinsuficience RPS, porucha biogeneze ribozomů, porucha translace, anémie
Shwachmann-Diamondův syndrom	SBDS	Leukopemie, pankreat. insuficience
Dyskeratosis congenita	TERC, TERT	Kožní změny, aplazie KD
MDS – 5q-	RPS 14	Anémie

Na výzkumu vrozených poruch erythropoezy spolupracují:

Doc.MUDr.Vladimír Divoký, Ph.D.

Mgr. Monika Horváthová, Ph.D.

Katedra biologie LF UP a FN v Olomouci

MUDr. Jaroslav Jelínek, CSc.

Mgr. Radek Čmejla, Ph.D.

Mgr. Jana Čmejlová, Ph.D.

Ústav hematologie a krevní transfúze v Praze

Pracovní skupina pro dětskou hematologii při ČHS

Děkuji za pozornost